

raad voor cultuur
raad voor cultuur
raad voor cultuur

R.J. Schimmelpennincklaan 3
postbus 61243
2506 AE Den Haag
telefoon +31(0)70 310 66 86
fax +31(0)70 361 47 27
e-mail cultuur@cultuur.nl
www.cultuur.nl

de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
mevrouw mr. M.C. van der Laan
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

datum: 15 juni 2004
uw kenmerk: DCE/04/16358
uw brief van: 14-4-2004
ons kenmerk: mon-2004.01281/3

onderwerp: Adviesaanvraag Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten

Zeer geachte mevrouw Van der Laan,

Op 14 april jongstleden ontving de Raad uw adviesverzoek met betrekking tot de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten. U wilt de aanwijzing van gebouwde en archeologische monumenten tot 1 januari 2006 zo veel mogelijk beperken, ten einde tijd en capaciteit vrij te maken om nieuwe selectiekaders te ontwikkelen en achterstanden in de behandeling van aanvragen weg te werken. U verzoekt de Raad te adviseren of de beleidsregel voldoende helder en uitvoerbaar is, de voorgestelde termijn voldoende is om tot een nieuw selectiebeleid te komen en of met de beleidsregel in principe kan worden volstaan met administratieve begeleiding en afhandeling van de afwijzing van aanvragen, waardoor de procedure in zijn geheel kan worden versneld en de administratieve last kan worden verminderd.

De Raad is het met u eens dat het erfgoedselectiebeleid aan herijking en actualisering toe is. Hij is er allerminst van overtuigd dat een tijdelijke, doch strikte beperking in de aanwijzing van beschermde monumenten noodzakelijkerwijs voorafgaat aan het formuleren van nieuw beleid. De motivatie gebaseerd op beperkt beschikbare personele capaciteit en de administratieve achterstanden weegt voor hem niet op tegen zijn principiële bezwaren ten aanzien van de tussenstop voor de aanwijzing van gebouwde monumenten. Hij acht dit zelfs het slechts denkbare alternatief en adviseert derhalve negatief over de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten.

Voor alles geldt dat het volgens Raad onjuist zou zijn te menen dat alles uit het verleden als bekend kan worden verondersteld. Geen enkele periode uit de cultuurgeschiedenis is volledig bekend of zelfs op al zijn uiteenlopende aspecten wetenschappelijk onderzocht. Nieuwe maatschappelijke behoeften, wetenschappelijke inzichten en feiten moeten blijven kunnen leiden tot de wijziging van het nationale monumentenbestand. De strikte beperking van de monumentenaanwijzing gaat volgens de Raad voorbij aan de idee van een dynamisch monumentenbestand. Hij heeft dan ook een principieel bezwaar tegen een aanwijzingsbeleid dat onderscheid maakt tussen monumenten van vóór of na een bepaalde datum.

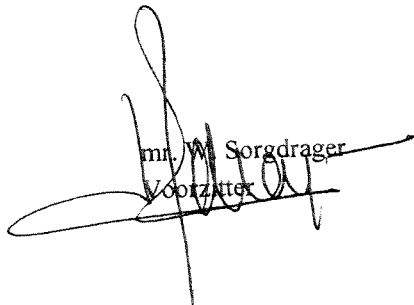
Een ander, principieel bezwaar van de Raad komt voort uit uw bedrijfsmatige benadering bij de totstandkoming van het nieuwe selectiebeleid. Hij is van mening dat personele capaciteit niet leidend mag zijn voor het al dan niet aanwijzen, zelfs niet in tijdelijke zin, van monumenten, maar dat daaraan cultuurhistorische en -politieke uitgangspunten en een visie op de maatschappelijke betekenis van erfgoed ten grondslag zouden moeten liggen. De Raad merkt bovendien op dat hij een plan van aanpak mist, waarmee inzicht wordt gegeven in het proces waarin het nieuwe selectiebeleid totstandkomt. Bij het ontbreken daarvan kan de Raad geen antwoord geven op de vraag of de voorgenomen periode van anderhalf jaar voldoende zal zijn voor het formuleren van een afgewogen en zorgvuldig selectiebeleid. De Raad vreest dat indien de gestelde periode niet zou blijken te volstaan, en die vrees acht hij gegrond in verband met de beperktheid van die periode in relatie tot hetgeen u zich voorstelt te realiseren, de voorgestelde beleidsregel een langduriger en of wellicht zelfs meer permanent karakter zal gaan krijgen. Hij ziet dit als een ongewenste ontwikkeling met grote nadelige effecten voor de dynamiek en representativiteit van het Nederlandse monumentenbestand. Voor het inhalen van administratieve achterstanden dient volgens de Raad een andere, bedrijfsmatige oplossing te worden gevonden.

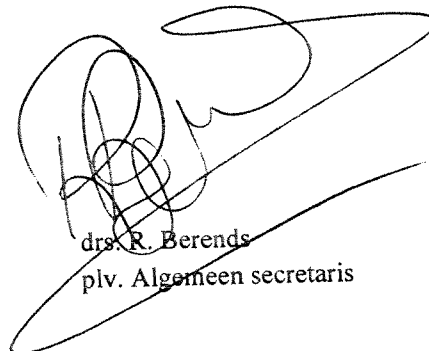
In zijn Vooradvies *Cultuur, meer dan ooit* (april 2003) pleitte de Raad voor de actualisering van de rijksmonumentenlijst en de herijking van het aanwijzingsbeleid. Tevens sprak hij zijn zorg uit over de immer uitdijende lijst van om en nabij 60.000 rijksmonumenten waardoor zijns inziens niet meer duidelijk is wat er in cultuurpolitieke zin nu precies mee wordt beoogd. De omvangrijke en krachtige ruimtelijke transformatie van Nederland en de toenemende maatschappelijke behoefte om ook nieuwe categorieën erfgoed (stedenbouwkundig, landschappelijk, mobiel, industrieel of funerair en dergelijke) te beschermen, vereisen een geactualiseerde en ontwikkelingsgerichte visie op de bescherming van het nationaal cultureel erfgoed. Het gaat dan om de beantwoording van vragen als: wat bewaart de rijksoverheid met welke redenen, welke beschermingsregimes worden gehanteerd en

wat wordt overgelaten aan andere belanghebbenden en betrokkenen? Er is dringend behoefte aan referentiekaders per onderwerp of categorie, waarbij inzicht in en overzicht over het monumentenbestand en het belang van afzonderlijke objecten hierin kan worden verkregen. De komende periode dient er te worden nagedacht over een handvat voor herselectie en een uitgangspunt vergelijkbaar met de nulmeting in de archeologie (de Archeologiebalans). De Raad acht het overigens van eminent belang dat de al langere tijd in het vooruitzicht gestelde evaluatie van de huidige Monumentenwet 1988 wordt betrokken bij het formuleren van het selectiebeleid.

Het spreekt vanzelf dat de Raad bereid is in de vorm van een advies bij te dragen aan het nieuwe erfgoedbreed selectiebeleid of anderszins aan de vermindering van de administratieve lastendruk.

Hoogachtend,

mr. W. Sorgdrager
voorzitter

drs. R. Berends
plv. Algemeen secretaris